

Joanna Pępko

Predyspozycje zawodowe

Wybierz pracę, którą kochasz, i nie przepracujesz ani jednego dnia więcej w twoim życiu.

Konfucjusz

Moja historia

Każdego dnia dokonujemy różnych wyborów, jedne są mniej ważne, jak na przykład kolor nowego swetra, który wybieramy w sklepie, inne natomiast mają diametralny wpływ na nasze dalsze życie i od nich zależy, czy tak naprawdę będziemy szczęśliwymi i spełnionymi ludźmi. Mam tu na myśli decyzje podejmowane przy wyborze kolejnej szkoły i dalszej ścieżki zawodowej. Młodzi ludzie często biorą wtedy pod uwagę to, co mówią na ten temat ich znajomi, rodzice, sugerują się wypowiedziami youtuberów, czy innych internetowych doradców. Rzadko natomiast wsłuchują się w swoje potrzeby i motywacje. Zapominają, że najważniejsza w tym wszystkim jest wiedza na temat samego siebie, swoich wartości i predyspozycji.

Pamiętam doskonale, w jaki sposób ja wybierałam szkołę. Po szkole podstawowej, biorąc pod uwagę sugestie koleżanek i mamy, poszłam do liceum ekonomicznego. Argumenty, które słyszałam, wydawały mi się przekonujące. Koleżanki mówiły: „Chodź, pójdziemy razem, będzie wesoło” albo „Tam się uczą fajni ludzie”. Natomiast mama sugerowała: „Po ekonomiku przynajmniej będziesz miała zawód, a droga na studia też nie będzie zamknięta”. I takim sposobem zapadła decyzja. Ale już w pierwszej klasie nie do końca dobrze się czułam, zgłębiając wiedzę ze sta-

tystyki, ekonomii, czy rachunkowości. Miałam dobre stopnie, ale na naukę poświęcałam wiele czasu i nie sprawiała mi ona przyjemności. Lata jednak mijały. W trzeciej klasie zaczęły się rozmowy na temat tego, co czeka mnie po szkole średniej. I znowu, ze wszystkich stron, słyszałam różne sugestie i propozycje. Paczka moich znajomych wybierała się na studia związane z marketingiem do Warszawy. Był to wtedy bardzo popularny kierunek, na który aplikowało kilkadziesiąt osób na jedno miejsce. Rodzice niestrudzenie nadal przekonywali mnie do studiowania ekonomii, po której mogłabym w przyszłości zostać księgową. Ja wciąż miałam jednak duży problem z podjęciem rozsądnej i trafnej decyzji. I wtedy nastąpił moment przełomowy, myślę, że jeden z ważniejszych w moim życiu. Otóż wraz z wychowawczynią, wzięliśmy udział w spotkaniu w poradni psychologiczno-pedagogicznej z panią psycholog. To właśnie wtedy po raz pierwszy w życiu usłyszałam o pojęciu **predyspozycji zawodowych**. Dodatkowo otrzymaliśmy propozycję wykonania testów, które miały pogłębić naszą wiedzę o samym sobie, o swoich mocnych i słabych stronach, uświadomić nam własne zainteresowania, za którymi warto podążać, bo jesteśmy do nich stworzeni.

Wyniki moich testów i niemal godzinna rozmowa na temat wrodzonych zdolności i skłonności oraz wskazówki na temat planowania ścieżki kariery zawodowej sprawiły, że poczułam się jak nowo narodzony człowiek. Z radością wróciłam do domu i odbyłam rozmowę z rodzicami. Wiedziałam już, że to nie ekonomia ani marketing są mi pisane. Do dziś pamiętam słowa pani psycholog, które powtarzam przy każdej możliwej okazji: „Można być w wielu dziedzinach rzemieślnikiem, ale mistrzem można być tylko wtedy, gdy kocha się to, co się robi, gdy jest to zgodne z naszymi predyspozycjami”.

Doradztwo zawodowe

Niech te słowa będą dla wszystkich edukatorów i nauczycieli myślą przewodnią. Wspierajcie, motywujcie, zachęcajcie uczniów do poznania własnych predyspozycji i zainteresowań. I nie ma tutaj znaczenia, czy uczycie historii, angielskiego, doradztwa zawodowego czy pracujecie w bibliotece. Wasza pomoc

i wsparcie w zakresie przygotowania uczniów do wyboru kierunku kształcenia i zawodu mogą okazać się bardzo ważne.

Niejednokrotnie natomiast zdarza się tak, że trafiają do mnie młodzi ludzie po szkole, którzy nie mają żadnego konkretnego celu ani planu na siebie i swoje życie. Na pytanie „W jakim zawodzie/kierunku chciałbyś pracować?”, odpowiadają: „obojętnie”, „w sumie to w każdym” albo jeszcze: „tam, gdzie dobrze płacą”. Nie znają siebie i swoich potrzeb, nie zastanawiali się dotychczas nad własnymi predyspozycjami, brak im wiedzy na temat sytuacji na lokalnym rynku pracy, ani też nikt za bardzo nie zachęcał ich do takich przemyśleń.

Dlatego już w przedszkolu i pierwszych klasach szkoły podstawowej, warto rozmawiać, poruszając kwestie: zainteresowań, ról zawodowych, planów na przyszłość, słabych i mocnych stron, różnorodności w świecie i na rynku pracy. Te rozmowy można łączyć z zabawą, wykonywaniem prac plastycznych, odgrywaniem scenek, spotkaniami z interesującymi gośćmi, wizytami w różnych instytucjach. W starszych klasach szkoły podstawowej przychodzi czas na bliższe przyjrzenie się zdolnościom, własnym kompetencjom, predyspozycjom zawodowym. Na tym etapie nauczyciele, wychowawcy, czy doradcy zawodowi mogą zastosować różnego rodzaju ćwiczenia i testy. Część z nich, mam tu na myśli narzędzia standaryzowane, może być wykorzystywana jedynie przez osoby do tego uprawnione. Zachęcam natomiast do tego, aby zapoznać się z kwestionariuszami, zadaniami i gramami ogólnodostępnymi, które będą punktem wyjścia do dalszej pracy, które pomagają poszerzyć perspektywę, zmotywują do przyjrzenia się mocnym stronom i zasobom naszych uczniów. Przykładowe narzędzia:

1. Test Hollanda – jego twórca – John Lewis Holland, przez długie lata pracował w charakterze psychologa klinicznego, szkolnego i doradcy w zakresie wyboru zawodu. Na bazie doświadczeń wyróżnił sześć typów osobowości zawodowych: realistyczny, badawczy, artystyczny, społeczny, przedsiębiorczy, konwencjonalny. Szczegółowo z założeniami testu warto się zapoznać, korzystając z książki: „Kwestionariusz Predyspozycji Zawodowych – podręcznik”, pod redakcją Marka Kuleszy i Ewy Kos;
2. „Filtr preferencji” dostępny na stronie: <https://mapakarier.org/>. To test składający się z ośmiu części, badający nastawienie do: czynności zawodowych, kontaktu z ludźmi, branż na rynku pracy, wysiłku fizycznego w pracy, środowiska zawodowego, wiedzy z zakresu kompetencji cyfrowych, stosunku do godzin, w jakich chcielibyśmy wykonywać pracę oraz przedmiotów szkolnych, którymi się interesu-

jemy. Na bazie takiej analizy dowiadujemy się, jakie są zawody dopasowane do naszych preferencji, ze szczególnym uwzględnieniem zawodów przyszłości. Analiza jest o tyle ciekawa, że wskazuje zazwyczaj na kilka, bądź kilkanaście zawodów, a każdy jest szczegółowo opisany ze wskazaniem: specyfiki pracy, pełnego, szczegółowego opisu jego wymagań i umiejętności. Podany jest także wykaz przykładowych ścieżek edukacyjnych (poszczególnych szkół, jakie należałoby ukończyć, aby wykonywać dany zawód);

3. Pakiet narzędzi diagnostycznych, ogólnodostępnych na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji (<https://doradztwo.ore.edu.pl/narzedzia-diagnostyczne-dla-doradcow-zawodowych/>):
 - „Diaprezamus” – narzędzie diagnostyczne umożliwiające badanie predyspozycji oraz zainteresowań zawodowych młodzieży uczącej się (uczniów szkół podstawowych, ponadpodstawowych),
 - „Labirynt zawodów” – niewerbalny test predyspozycji i zainteresowań zawodowych (skierowany do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych),
 - „Młokozz” – narzędzie służące do diagnozy i autodiagnozy zainteresowań zawodowych uczniów, a w szczególności – uczniów ostatnich klas szkoły podstawowej oraz młodzieży,
 - „Rozpoznawanie predyspozycji i zainteresowań” – pakiet zawierający testy oraz poradniki z przykładowymi scenariuszami lekcji, a także podstawowymi informacjami, dotyczącymi planowania kariery i rozpoznawania predyspozycji zawodowych, w zależności od etapu rozwoju, na jakim znajduje się uczeń,
 - „Vademecum Talentu” – zawiera narzędzia ułatwiające gromadzenie i porządkowanie informacji związanych z rozwojem zawodowym ucznia oraz przygotowaniem planów jego kariery zawodowej i kontrolowaniem ich realizacji,
 - „Wsparcie metodyczne” – narzędzia diagnostyczne umożliwiające badanie predyspozycji oraz zainteresowań zawodowych dzieci i młodzieży,
 - „Wybieram zawód” – narzędzie wspierające proces rozpoznawania swoich zainteresowań zawodowych, przeznaczone dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Zawiera również materiały metodyczne dla rodziców, doradców zawodowych, pedagogów i nauczycieli,
 - „Poznaj swoje zainteresowania” – pakiet narzędzi i materiałów metodycznych wspierających proces planowania ścieżki edukacyjnej dzieci i młodzieży w toku nauki w szkole podstawowej i ponadpodstawowej,

- „Talent Game” – gra komputerowa, przygodowa, która poprzez zabawę pomaga w wyborze zawodu oraz obranie odpowiedniego kierunku rozwoju; przeznaczona dla trzech kategorii wiekowych uczniów: 7+, 12+ i 16+.

Już chiński filozof Konfucjusz powiedział: „Wybierz pracę, którą kochasz, i nie przepracujesz ani jednego dnia więcej w Twoim życiu”. A ja – nawiązując do tych słów – zachęcam rodziców, nauczycieli, edukatorów, aby wspierali swoich podopiecznych w odkrywaniu talentów, rozbudzaniu pasji, poszukiwaniu zainteresowań i określaniu predyspozycji. Taka pomoc może okazać się bezcenna, bo pozwala znaleźć właściwą ścieżkę życia, którą idąc, będą robić coś, co kocha-

ją, co sprawi im radość, co napełni energią, co uczyni szczęśliwymi ludźmi.

Joanna Pępko

Doradca zawodowy, wykładowca, trener, coach, wiceprezes Fundacji Wspierania Rozwoju Osób Niepełnosprawnych „Radius”. Od 16 lat zawodowo wspiera młodzież i osoby dorosłe w dokonywaniu wyborów zawodowych, związana z takimi organizacjami i instytucjami jak: Powiatowy Urząd Pracy, Sopotcka Szkoła Wyższa, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, Fundacja im. Helen Keller, Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodek Pomocy Społecznej, Polski Związek Niewidomych, Towarzystwo Pomocy Głuchoniewidomym... Ceniona za bogate doświadczenie, wysoką jakość merytoryczną warsztatów, energię i entuzjazm.